

RINGERIKE KOMMUNE
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Saksbehandler, innvalgstelefon
Brede Kihle, 32266865

Ringerike - Innspill til varsel om oppstart av arbeid med kommunedelplan for naturmangfold 2025-2030

Vi viser til deres oversendelse av 25. april 2024.

Bakgrunn

Det fremgår av varselet at formålet med planarbeidet er å foreslå prioriterte tiltak for å både minimere negative påvirkninger og forsterke positive påvirkninger på naturmangfoldet med utgangspunkt i eksisterende kunnskap. Kommunedelplanen skal bidra til å utdype og realisere miljømålene som er fastsatt i kommuneplanens samfunnsdel for 2021-2030.

Oversendt forslag til planprogram redegjør blant annet for hvordan planarbeidet er lagt opp, aktuelle kunnskapskilder, mål for arbeidet, medvirkning og videre prosess.

Miljødirektoratet har støttet planarbeidet økonomisk.

Statsforvalterens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, barn og unges interesser, samfunnssikkerhet og gravplasser. Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

Statsforvalterens innspill

Vi mener det er svært positivt at det er startet opp et eget arbeid med å utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold. Ringerike kommune er rik på viktig naturmangfold og det er derfor bra at det skal lages en plan for å ivareta dette best mulig. Kommunedelplan vil være et viktig grunnlag for kommunens saksbehandling, beslutninger og prioriteringer knyttet til ivaretagelse av naturmangfold.

Vi ser av forslag til planprogram at det er listet opp en rekke nasjonale, regionale og lokale føringer knyttet til ivaretagelse av naturmangfold. Videre er det vist til internasjonale avtaler som Norge har forpliktet seg til, senest Naturavtalen som ble fremforhandlet i FNs naturtoppmøte i desember 2022. Norge har forpliktet seg til å nå målene innen 2030. Vi mener planprogrammet gir en god oversikt over flere sentrale føringer som gjelder naturmangfold og som gir et godt bakenforliggende bilde på viktigheten av at kommunen følger dette videre opp i sin forvaltning.

Det er svært viktig at kunnskapsgrunnlaget og de føringer som kommunedelplanen for naturmangfold skal lede til, aktivt følges opp i kommunen, og særlig i arealplanleggingen. Kommunen har som planmyndighet, innenfor det handlingsrommet som følger av plan- og bygningsloven, en avgjørende rolle i å unngå nedbygging av nasjonalt, regionalt og lokalt viktige naturområder.

Vi viser i den sammenhengen viktigheten av å videreføre arbeidet med «planvask», slik at arealer med viktig naturmangfold og som er satt av til utbygging blir tilbakeført til LNF-områder. Ringerike kommune er i gang med å rullere arealdelen. I et slikt arbeid er det viktig med arealregnskap og arealanalyser som viktig kunnskapsgrunnlag for revideringen.

Kommunedelplanen bør kunne gi føringer om strategiske grep i kommunens arealplanlegging, for å ivareta og gjenskape naturmangfold. Kommunen som planmyndighet kan bruke arealplaner som verktøy for å gi naturmangfold et bedre juridisk vern. Det kan for eksempel være at man krever overfor en utbygger at de også skal regulere et areal som er større enn de opprinnelig hadde planlagt for å innlemme verdifull natur og i reguleringsplanen gi den naturen et bedre vern. Man kan også gi forekomster av utvalgte naturtyper et bedre juridisk vern. Kommunen kan som planmyndighet også stille krav om gjenåpning av bekker, etablering av grønnstruktur osv.

Kommunen er også en stor forvalter av naturmangfold gjennom andre roller som kunnskapsformidler, eiendomsforvalter, park- og kirkegårdsforvalter og utbyggingsansvarlig for V/A og annen teknisk infrastruktur, m.m. Noe av naturen er også avhengig av skjøtsel for å opprettholde sin verdi.

Naturmangfold

Det følger av naturmangfoldloven at alle beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet skal bygge på et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag og føre-var prinsippet. For å kunne ta vare på viktig naturmangfold er det avgjørende at man har kunnskap om hvor disse områdene er i kommunen. Der hvor kunnskapen er mangelfull, er det viktig at det stilles krav om innhenting av kunnskap i form av kartlegging. Det står at planarbeidet skal ta utgangspunkt i eksisterende kunnskap. Like viktig som å stadfeste områder hvor det er dokumentert viktig naturmangfold, blir det derfor viktig å peke ut de områdene hvor det er behov for mer kunnskap. Særlig gjelder dette områder hvor det er planer om utbygging eller inngrep.

I Ringerike kommune finnes det områder med kalkrik berggrunn hvor det vokser en rekke sjeldne og trua karplanter. Videre er det store våtmarksområder, store innsjøer, meandrerende elver med kroksjøer som er viktige og hvor det er et rikt fugleliv, raviner m.m. Det er natur knyttet til lavlandet og opp til fjellet på over 1000 meter havet. Det er derfor et stort mangfold i kommunen som det er viktig å ta vare på.

Vi vil spesielt trekke frem at det er store forekomster av rik sandfurskog i kommunen hvor det blant annet er registrert planten bittergrønn, som er en sterkt truet og fredet art. Naturtypen rik sandfurskog og arten bittergrønn er registrert flere steder i kommunen, spesielt på furumoene rundt Hønefoss. Ringerike kommune har et spesielt ansvar med å sikre naturtypen og arten, siden det er få andre steder i Norge som kan vise til det samme. Vi forventer derfor at kommunedelplanen har et særlig fokus på dette.

Ellers vil vi vise til Nordre Tyrifjorden og Storelva naturreservat som ble vedtatt i 2020. Reservatet har blant annet stor betydning som rasteområde for trekkfugler og inngår i et nettverk av internasjonalt viktige våtmarksområder, Ramsar-områder. Planen bør vise på hvilken måte kommunen tar hensyn til reservatet, herunder i rollen som friluftsmyndighet og som myndighet i saker om forsøpling. Ramsar-sekretariatet tilbyr vertskommuner å søke om status som Ramsar-kommune. En slik status stiller visse krav, samtidig som kommunen innlemmes i et internasjonalt nettverk av kommuner med slike områder.

Naturmangfold knyttet til vann

Vassdragene i Ringerike kommune har stor verdi for naturmangfold, både naturtyper og arter. Forslaget til planprogrammet peker på rutiner, retningslinjer og sjekklister i arealplanlegging som et viktig tema. For å ivareta naturmangfold knyttet til vannlevende organismer, må leveområdene sikres mot uheldige inngrep og arealendringer. I den forbindelse er det viktig at oversikt over og styrking av kunnskapsgrunnlaget er løftet frem som sentrale tema i forslaget. Et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag er avgjørende for å unngå uheldige inngrep og arealendringer i områder med verdifullt naturmangfold.

Videre er forurensning nevnt i forslaget til planprogram som en trussel mot naturmangfold, og forurensning må være et viktig tema i kommunedelplanen. Edelkreps, elvemusling og amfibier er eksempler på arter i Ringerike som er følsomme for forurensning og tilslamming. I Ringerike kommune tilfredsstillt et flertall av vannforekomstene miljømålene som er fastsatt etter vannforskriften og den regionale vannforvaltningsplanen. Kommunen må likevel ha søkelys på tiltak som begrenser forurensning, blant annet fra avløp og landbruk, for å unngå at miljøtilstanden forringes slik at vannlevende organismer blir negativt påvirket. I den forbindelse er det viktig at forslaget til planprogram presiserer at arbeidet med kommunedelplanen for naturmangfold må koordineres med blant annet handlingsplan for vannområde Tyrifjorden. Vi ser også positivt på at fagsystemet Vann-Nett er oppført som en relevant kartdatabase for arbeidet med kommunedelplanen. Vi ber om at regional vannforvaltningsplan blir nevnt under regionale føringer.

En verdifull del av naturmangfoldet i Ringerike er knyttet til storørreten. Vi ser derfor positivt på at arbeidet med en strategi for storørretstammen i Randselva og Tyrifjorden er oppført i forslaget til planprogram som en viktig del av kunnskapsgrunnlaget.

Fremmede arter er en trussel mot naturmangfold, og planprogrammet må være tydelig på at dette er et aktuelt tema. I tillegg til aktiv bekjempelse vil forebygging gjennom informasjon og holdningsskapende arbeid vil være viktig for å unngå spredning av fremmede og ikke stedeegne arter og planter på fremmedartslista til nye vann og vassdrag.

Planprogrammet kan med fordel trekke frem vassdragsrestaurering som et aktuelt tema, også i forbindelse med klimatilpasning. Vi viser blant annet til *Nasjonale strategier for restaurering av vassdrag 2021-2030* som en sentral føring. Dette vil også kunne omfatte gjenåpning av lukkede bekker. Kommunedelplanen bør redegjøre for løsninger for klimatilpasning som også styrker

naturmangfoldet. Blågrønne strukturer med åpne og naturbaserte løsninger kan dempe effektene av klimaendringer som flom, redusere forurensninger og samtidig bidra positivt for naturmangfold og opplevelser.

Tap av kantvegetasjon langs vassdrag er en utfordring som fører til økt avrenning av næringsalter, økt fare for elveerosjon og reduksjon i naturmangfold i og langs vassdragene. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* presiserer viktigheten av gode, flersjiktete kantsoner for å redusere tilførsler av næringsalter til vassdrag som ender i Oslofjorden. Langs vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes kantvegetasjon, jf. vannressursloven § 11. Vi ser at vannressursloven er nevnt som et lovverk i planprogrammet og anbefaler at ivaretagelse av kantvegetasjon omtales i kommunedelplanen.

Store deler av kommunen omfattes av *Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag*. Vi ber om at disse nevnes under nasjonale føringer.

Landbruk

Det er positivt at FNs bærekraftsmål legges til grunn for planarbeidet. Bærekraftig bruk av jord, naturmangfold og skog er viktig for en rekke ulike samfunns-, miljø- og klimahensyn, og for klimatilpasning og økosystemtjenester.

Jordsmonnet i jord- og skogareal omfatter et stort mangfold av jordliv som er lite kartlagt, men som er svært viktig for jordas egenskaper og produktivitet. Nasjonal jordvernstrategi er forankret i FNs bærekraftsmål. I tillegg til matproduksjon skal jordvern bidra til vern av jordsmonn som grunnlag for naturmangfold og skog, en rekke økosystemtjenester. Se rapporten *Jordvernets begrunnelse*. *Kunnskapsgrunnlag for revidert jordvernstrategi, NIBIO rapport vol. 7 nr. 72 2021* samt oppdatert nasjonal jordvernstrategi på Landbruksdirektoratet nettsider.

Jordbruksarealene i Ringerike har generelt svært god kvalitet. Beiteområder, særlig i raviner, er viktig for kulturbetinget naturmangfold i kommunen. Disse arealene kan være sårbare for endringer i arealbruk. Fortsatt beitebruk og skjøtsel av beiteområder i kommunen er viktig, ikke minst for å unngå gjengroing, og dermed tap av arter og naturtyper. Planarbeidet bør derfor også omfatte inn- og utmarksbeiter og øvrige jord- og skogbruksarealer. Det bør ikke legges opp til tiltak som innskrenker landbruksvirksomheten ut over det som er hjemlet i lov og forskrift.

Vi oppfordrer til at planen omfatter de ulike virkemidler og tilskuddsordninger innenfor jord- og skogbruk som kan bidra til å ta vare på arealene på en måte som gir positive ringvirkninger for miljø og naturmangfold.

Utover dette viser vi til [Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegging for 2024](#) og til [overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor Statsforvalterens ansvarsområde](#). For kommunens samfunnsplanlegging viser vi også til [Statsforvalterens forventningsbrev for 2024](#). Vi anbefaler nettsidene www.planlegging.no og [Miljøstatus](#).

Vi vil komme tilbake til saken når planen er på offentlig ettersyn, og vurdere om de nasjonale og regionale hensynene er fulgt opp. Vi ber om å få tilsendt vedtatt planprogram.

Med hilsen

Carl Henrik Jensen
fagleder
Klima- og miljøvernavdelingen

Brede Kihle
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Medsaksbehandlere:
Lise Økland (vannmiljø)
Trygve Westrum Solem (landbruk)

Kopi til:

Buskerud fylkeskommune
Norges vassdrags- og energidirektorat
Statens Vegvesen

Postboks 3563
PB 5091 Majorstuen
Postboks 1010 Nordre Ål

3007 DRAMMEN
0301 OSLO
2605 LILLEHAMMER